

Михайлюк О.Л.

Одеський національний економічний університет,
к.е.н., доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

З англійської мови визначення “cluster” переводиться як гроно, букет, щітка, або як група, скупчення, зосередження (наприклад, людей, предметів), або як бджолиний рій, буквально – “зростати разом”. Кластер – це також, крім всього іншого, і математичний термін, що позначає фізично близьке розташування логічно пов'язаних об'єктів у межах однієї області. Подібне значення вкладається і в економічний зміст (визначення, поняття) цього слова.

Наразі нормативно-правове врегулювання кластерів в Україні має такі особливості:

- визначення поняття «кластер» не передбачено законодавством, але проект Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [1] передбачає визначення кластера;
- ст. 120 та 127 Господарського кодексу України дають можливість утворити інші об'єднання підприємств, які передбачені законом, однак наразі відсутній такий закон, що регулює діяльність кластера як форми об'єднання підприємств;
- у Законі України «Про зайнятість населення» передбачається розвиток кластерів народних художніх промислів;
- держава в особі Кабінету Міністрів України підтримує розвиток кластерів шляхом затвердження концепцій і стратегій, де передбачено створення науково-інноваційно-виробничих, технологічних та інноваційних кластерів [2].

Залежно від мети створення, кластери можуть мати внутрішню орієнтацію (наприклад, спрямовані на активізацію підприємницької діяльності в галузі чи регіоні, вирішення проблем зайнятості) або експортоорієнтовану спрямованість. Саме до таких і належать туристичні кластери.

У туризмі, як і в інших секторах економіки, спостерігається стійка тенденція до створення концернів, картелів, угод і союзів туристичних підприємств. У туристичні концерни з єдиним керівництвом об'єднуються численні туристичні підприємства, які зберігають організаційно-правову самостійність. Як правило, керуючий орган концерну має форму холдингу - товариства з відповідною часткою участі. Ці структури виникають у результаті згоди партнерів по концерну, які для досягнення загальної мети - спільного управління концерном - вносять свої капітали і створюють організаційно і юридично самостійний орган керівництва.

На практиці переважну більшість складають концерни, у яких туристичні підприємства, що належать до різних сфер діяльності, об'єднуються з підприємствами, пов'язаними з обслуговуванням туристів. Учасники холдингу виробляють різні продукти й оперують на різних ринках, але їхні профілі

завжди є ланками одного ланцюга, який веде до клієнта. Завдяки цьому концерн має можливість надавати комплекс послуг - готельних, транспортних, банківських, страхових та інших - часто об'єднаних в один пакет. Таким чином, спостерігається тенденція розширення концернів за рахунок підприємств, які не належать до туристичного сектора економіки, але здійснюють діяльність, пов'язану з туризмом у технічному або комерційному плані.

Значно рідше функції органу управління концерном виконує представницька структура, створена на контрактній основі, без вкладення капіталів і створення товариства. Угоди типу "пул" означають об'єднання туристичних підприємств різних галузей із громадськими партнерами, наприклад з органами місцевого або господарського самоуправління, в організацію, яка має публічний характер. Підприємства укладають між собою договір про розподіл витрат на їх проведення та про колективну відповідальність за результати.

Залежно від типу договорів, що укладаються, угоди типу "пул" поділяються на дві групи:

1. Партнери домовляються про дольову участь у витратах на захід, який здійснюється.

2. Один із партнерів спочатку бере на себе усі витрати на здійснення заходу, а потім ці витрати компенсуються іншими учасниками угоди за заздалегідь погодженою схемою.

У туристичній сфері Одеської області діє декілька форм кластеризації:

- територіальні кластери: туристичний кластер Одеси, туристичний кластер Фрумушика-Нова, туристичний кластер Одеської області та інші; у перспективі створення: туристичного кластера м. Вілкове;

- функціональні туристичні кластери за видами туризму: кластер сільського (зеленого) туризму, кластер рекреаційного туризму, кластер винного туризму, ODESSACARD, кластер медичного туризму та інші.

- галузеві кластери, пов'язані з туристичною діяльністю: Асоціація «Туризм Одеси», Українська туристична Асоціація, Одеська Асоціація Туристичних агенцій, Асоціація розвитку туризму «Велика Одеса», кластер СПА комплексу «Загублений світ та інші;

- ситуаційні (подієві) туристичні кластери, які створюються під певну подію: фестиваль, конференцію, виставку, конгрес, свято тощо;

Прикладом може слугувати туристичний кластер міста Одеси (рис.1.), який сформувався сам по собі і, незважаючи на солідний перелік потенційних органів управління і координації, управляється виключно ринковими умовами.

Його складовими є:

- органи управління і координації: Департамент культури та туризму Одеської міської ради, Асоціація розвитку туризму Одеського регіону «Велика Одеса», Департамент культури та туризму Одеської міської ради, КП "ТІЦ м. Одеси", Асоціація "Туризм Одеси", Асоціація «Регіональний центр компетенцій «КБС», ООР, ОАТА, Одеська Асоціація туроператорів і агентств, Асоціація «Туризм Одеси» та інші;

- підприємства-виробники туристичних послуг;

- підприємства та установи сфери дозвілля;
- колективні засоби розміщення;
- санаторно-курортні організації;
- підприємства, що надають послуги з харчування туристів;
- об'єкти туристичних відвідувань: музеї; історичні, культурні пам'ятки; природні ресурси;
- рекламно-інформаційні підприємства та установи;
- підприємства транспорту; інфраструктурні підприємства;
- навчальні заклади з підготовки фахівців;

Перспективи формування «Туристичного кластера Вілково».

Проблема Придунайського регіону і майбутнього туристичного кластеру «Вілково» полягає у тому, що туристів потрібно розважати мінімум п'ять – максимум 8-9 діб. І поки що це одна з головних перешкод разом з якістю доріг і відсутність належного рівня комфорту проживання. Запропонуємо можливі напрямки розваг (табл.1.).

Для реалізації задуму необхідно:

- сформувати пул інвесторів, зацікавлених у розвитку проекту;
- подати заявку на отримання гранту ЄС для фінансування;
- капітально відремонтувати шляхи у містах, селах і між ними;
- вирішити проблему централізованого водопостачання та водовідведення, утилізації сміття;
- впровадити у найближчих фермерських господарствах виробництво органічної продукції для забезпечення нею туристів і рекреантів у с. Приморському;
- заручитися підтримкою органів управління і координації (рис. 2.);
- знайти кошти на капітальний ремонт будівель у м. Вілково та Кілія, які мають непрезентабельний вигляд.

Висновки і пропозиції:

Для створення туристичного кластера «Вілково» необхідно сформувати пул інвесторів, зацікавлених у розвитку проекту, розробити кілька туристичних маршрутів тривалістю від 5 до 10 діб; подати заявку на отримання гранту ЄС для фінансування; капітально відремонтувати шляхи у містах, селах і між ними; вирішити проблему централізованого водопостачання та водовідведення, утилізації сміття; впровадити у найближчих фермерських господарствах виробництво органічної продукції для забезпечення нею туристів і рекреантів у с. Приморському; заручитися підтримкою органів управління і координації; знайти кошти на капітальний ремонт будівель у м. Вілково та Кілія, які мають непрезентабельний вигляд.

Список використаних джерел:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні .- Проект Закону, № 1256 від 04.12.2014 // http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52717
2. Терсіна О. Кластерна революція в Україні// Юридична газета onlin//<http://yur-gazeta.com/publications/practice/civilne-pravo/klaster-na-revoluciya-v-ukrayini.htm>

**Варіанти туристичних маршрутів для туристичного кластеру
«Вілково»**

Трива лість туру	«Українська Венеція» , розміщення на турбазах: «Пеликан Сіті»,Тортуга», «Килимбейка», у садиба «Тиха гавань»	«Екологічне Придунав'я» , розміщення на турбазах: «Пеликан Сіті»,Тортуга», «Килимбейка», у садиба «Тиха гавань»	«Від моря до Дунаю» , розселення у 30-базах відпочинку с. Приморського
<i>1-й день</i>	Екскурсія по місту, краєзнавчий музей	Екскурсія по місту, краєзнавчий музей, церкви	Відпочинок на пляжі, водні розваги
<i>2-й день</i>	Екскурсія на катері до Усть-Дунайського порту по ГСХ «Дунай-Чорне море»	Екскурсія на катері або яхті на острови, спостереження за птахами, риболовля	Екскурсія на катері до Усть-Дунайського порту по ГСХ «Дунай- Чорне море»
<i>3-й день</i>	Екскурсія на катері на о. Зміїний, дайвінг, (Святилище Ахілла) VII ст. до н. е., земляне укріплення «Троянів вал» (IX ст. до н.е. – IV ст. н.е.)	Екскурсія на катері на о. Зміїний, дайвінг,	Відпочинок на пляжі, водні розваги
<i>4-й день</i>	м. Ізмаїл, фортеця Ізмаїл, музей Суворова,	Екскурсії на "0" км, у дельту Дунаю, спостереження за птахами	Екскурсія на катері на о. Зміїний, дайвінг, (Святилище Ахілла) VII ст. до н. е., земляне укріплення «Троянів вал» (IX ст. до н.е. – IV ст. н.е.)
<i>5-й день</i>	Екскурсії на "0" км, у дельту Дунаю	Риболовля: затока Бузунчук, дамба (Соломонів рукав), Піщаний канал	Відпочинок на пляжі, водні розваги
<i>6-й день</i>	Екскурсія на острови дельти, риболовля	Можливий переїзд до однієї з баз відпочинку у с. Приморське	м. Болград, винзагод ТМ "Колоніст" з дегустацією
<i>7-й день</i>	Риболовля: затока Бузунчук, дамба (Соломонів рукав), Піщаний канал	Відпочинок на пляжі, водні розваги	Відпочинок на пляжі, водні розваги
<i>8-й день</i>	Пляжі с. Приморське	Відпочинок на пляжі, водні розваги	Екскурсі до м. Б.Дністровської, фортеці Аккерман; вин загод у с. Шабо
<i>9-й день</i>		Відпочинок на пляжі, водні розваги	Відпочинок на пляжі, водні розваги

Рис.1

Рис. 2